

Estats de l'autonomia i la cooperació en política cultural

Publicat per [Interacció](#) [1] el 26/04/2019 - 10:15 | Última modificació: 26/04/2019 - 10:19

Anàlisi comparativa dels casos d'Alemanya, EUA, Canadà, Suïssa, Regne Unit i Espanya

[Mariano M. Zamorano](#) [2], [Joaquim Rius-Ulldemolins](#) [3] i [Lluís Bonet](#) [4] | [Ediciones Complutense](#) [5]

De polítiques culturals en podem trobar a diversos nivells, des de la Unió Europea a l'àmbit municipal passant pels Estats. L'interès per **la descentralització cultural i el reconeixement de la diversitat cultural i nacional ha crescut en paral·lel a la importància de l'acció cultural pública de les regions i les municipalitats.**

Tanmateix, no s'han desenvolupat estudis que permetin comparar de forma sistemàtica la relació entre els models de federalisme i els models de política cultural d'un Estat.

Aquest treball persegueix cobrir aquest buit fent **una comparativa de sis països federals o quasi federals que han destacat en el seu desenvolupament de polítiques culturals, comparant els seus diferents nivells d'autonomia, govern compartit i de reconeixement de diferents identitats culturals i nacionals.**

Comparació dels diferents models de federalisme i Política cultural

Podem observar diferències nominals del model d'Estat que es manifesten en diferents graus de federalització i descentralització de l'administració. D'altra banda, com podem observar a la Taula 1, hi ha altres múltiples diferències de tipus polític-cultural:

a) el model de política cultural -en cada nivell desgovern- i el tractament constitucional de les competències culturals; b) el grau de delimitació cultural; c) el grau de descentralització d'aquesta activitat; d) el nivell de govern de l'actor central; i, finalment, e) el grau de desenvolupament del Govern compartit en aquesta àrea.

Tabla 1. Federalismo y modelo de política cultural en Alemania, USA, Canadá, Suiza, Reino Unido y España

Variable / Países	Alemania	USA	Canadá	Suiza	Reino Unido	España
Modelo de Estado formal	Federal simétrico	Federal simétrico	Federal asimétrico plurinacional	Federal asimétrico plurinacional	Devolution	Monarquía parlamentaria. Estado de las Autonomías
Modelo político-cultural / Constitución cultural	Centro europeo/ Arquitecto. Limitación competencias nivel federal	Liberal-libertario, debilidad intervención estatal. Contestación legitimidad nivel federal	Liberal (Canadá anglófono) y Centro europeo (Quebec). Modelo Multicultural y plurinacional	Modelo centro europeo. Federalismo cultural "de abajo a arriba", bajo principio de subsidiariedad	Liberal, altamente agencializado (<i>arm's length</i>)	Centro europeo – Arquitecto AGE / Parcialmente liberal Cataluña
Grado de delimitación competencial	Principio Federalismo cultural. Comisión central limitada	Ausencia competencias federales. Agencia federal (NEA) secundaria	Modelo federalismo cultural con reconocimiento multiculturalismo y plurinacionalidad	Modelo federalismo cultural compuesto. Competencias federales muy limitadas	Bajo grado delimitación competencial	Modelo descentralizado. Concurrencia y conflicto AGE y CCAA.
Grado de descentralización y actor central	<i>Länder</i> y gobiernos locales actores centrales	Predominio agencias estatales y locales	Provincias, especialmente Quebec	Protagonismo cantones y gobiernos locales. Nivel federal agencializado: Fundación Pro Helvetia	Centralidad consejos de las artes. <i>Devolution</i> asimétrica: Gales, Irlanda del Norte y Escocia	CCAA con altos grados de asimetría. Tendencia recentralizadora de la AGE
Grado de desarrollo gobierno compartido	Existencia cooperación horizontal sin participación central	Debilidad de cooperación vertical u horizontal	Programas federales con participación	Rol cooperación horizontal Conferencia Cantonal	Sin mecanismos gobierno compartido	Coordinación recentralizadora. Ausencia de gobierno compartido

[6]

Font: [Autonomía y cooperación en los modelos federalizantes de política cultural.](#) [7]

Certament, aquestes diferències s'expliquen en funció de les **característiques socio-històriques** de la gènesi de cada Estat, de la forma de cristallització del **sector cultural a cada territori** (presència de l'absolutisme i institucionalització de l'alta cultura) i del **model de política cultural desenvolupat al llarg del segle XX** (Estat arquitecte centre-europeu o Estat facilitador de tipus liberal). No obstant això, és possible advertir alguns elements comuns als països analitzats:

1) En primer lloc, tots aquests països destaquen per l'**alt nivell d'autonomia en la gestió de la política cultural** per part dels estats federats o nivells intermitjos, sent aquests els que desenvolupen la major part de competències i despesa cultural, així com els titulars de les grans institucions culturals.

2) en aquests països predomina **una visió agencialitzada i de baix a dalt de la política cultural**, desenvolupant un paper secundari el govern federal o central, excepte en certes competències com la promoció exterior.

3) El nivell de **reconeixement de la diversitat nacional i / o cultural interna i de desenvolupament dels**

instruments de promoció de la diversitat cultural interna és desigual: alguns Estats com el Canadà o Suïssa reconeixen el seu caràcter plurilingüe i compost de forma completa i en altres aquest reconeixement és més limitat geogràfica o Institucionalment. No obstant això, tots **els Estats analitzats compten amb un elevat grau de descentralització de l'acció cultural i tots, excepte dos casos, tenen una delimitació de les competències en matèria cultural que fa inconcebible una intervenció directa del nivell federal en assumptes culturals.** Una excepció és el Regne Unit, on el govern central posseeix importants competències (especialment en mitjans de comunicació), però que de totes maneres promou la diversitat cultural i lingüística a Escòcia o Gal·les (Schlesinger, 2009). Però, sens dubte, **l'Estat espanyol representa una excepció a la regla, atès que en l'última dècada es ha produït un procés de recentralització i desfederalització de la política cultural en el marc d'una escassa coordinació central del sistema.**

4) En aquest sentit, **la confederació helvètica apareix com un model de referència sobre el federalisme polític-cultural**, en tant que ha establert unes delimitacions clares de competències i rols entre nivells de govern sense perdre capacitat d'articulació, aconseguint un **alt grau de descentralització de recursos i competències.** Això es veu reforçat per la realització de referèndums, un instrument de democràcia directa que també ha estat utilitzat en l'administració de les arts. Aquest sistema permet una gran autonomia dels cantons -fins en el camp de les indústries creatives- i, simultàniament, permet l'acció directa en matèria de promoció artística i patrimonial per part del poder central. Una cosa semblant passa amb el cas canadenc que, sustentat en la seva constitució multicultural, ha fomentat el desenvolupament i la cristallització de projectes de política cultural subestatsals de caràcter asimètric diferenciat fins a la promoció internacional de la cultura. **L'Estat espanyol constitueix també una excepció en el sentit d'un creixent rebuig asu caràcter compost i asimètric en termes nacionals i una creixent inestabilitat i conflictivitat del sistema de la política cultural.**

5) I finalment, **el federalisme en la gestió de les arts i el patrimoni ha permès desenvolupar models de política cultural amb alts graus de participació i descentralització**, amb diferents graus de coordinació horitzontal.

Podem afirmar que, si bé el caràcter multicultural i plurinacional de cada Estat el model de política cultural més estatalista o liberal desplegat a cada país influeixen el nivell d'autonomia i articulació en el conjunt del sistema, **en cap cas, excepte en el de l'Estat espanyol, trobem per part del nivell federal la pretensió d'exercir un rol coordinador central i molt menys d'intervenir en la gestió de la cultura als Estats o unitats federades.**

Finalment, com hem vist en aquest article, els Estats federals o federalitzants presenten models amb un alt desenvolupament i innovació en polítiques culturals, confirmant-se la idea que **en el pla estatal-regional o local és on s'està innovant més en el camp de la gestió cultural** (Bianchini, 1993; Négrier, 2003; Menger, 2010). Certament, en alguns camps de la gestió pública de la cultura hi ha **una tendència per part del poder central a exercir una major coordinació horitzontal entre estats o òrgans federats, per exemple, per a promoure de forma més efectiva les indústries culturals a nivell exterior i per desenvolupar el branding cultural.** No obstant això, en la majoria dels casos analitzats aquests esforços de coordinació no s'han desenvolupat en contra de la capacitat de les polítiques culturals i dels drets de les minories. **Només en el cas espanyol s'adverteix aquesta tendència, on l'exigència de coordinació vertical i la construcció de la marca Espanya ha estat instrumentalitzada per part del Govern central per posar en marxa una agenda política les mesures contribueixen a la desfederalització i recentralització de la política cultural**, reflectida en la seva escassa articulació intergovernamental amb els altres nivells de Govern i la seva limitada representació de la diversitat cultural i nacional interna.

Per a més informació, podeu consultar el document complet aquí:

PDF [Autonomía y cooperación en los modelos federalizantes de política cultural.](#) [8]

[Análisis comparativo de los casos de Alemania, EEUU, Canadá, Suiza, Reino Unido y España](#) [8]

HTML [Autonomía y cooperación en los modelos federalizantes de política cultural.](#) [9]

[Análisis comparativo de los casos de Alemania, EEUU, Canadá, Suiza, Reino Unido y España](#) [9]

[Inicia sessió](#) [10] o [registra't](#) [11] per enviar comentaris

Etiquetes: governança cultural

Etiquetes: valor públic de la cultura

- [12]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/CIDOC/blogs/2019/estats-autonomia-cooperacio>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>

[2] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=au&q=Mariano+M.+Zamorano>

[3] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?idx=au&q=Joaquim+Rius-Ulldemolins>

[4] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-search.pl?q=ccl=an%3A%22330%22&sort_by=pubdate_dsc&limit=au:Bonet,%20Llu%C3%ADs

[5] <https://www.ucm.es/ediciones-complutense>

[6] https://interaccio.diba.cat/cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46043&query_desc=

[7] http://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46043&query_desc=

[8] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/e180074.pdf>

[9] https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46043&query_desc=

[10] <https://interaccio.diba.cat/>

[11] <https://interaccio.diba.cat/form/alta-comunitat>

[12] <https://interaccio.diba.cat/node/7956>